Pobrane z czasopisma Annales H - Oeconomia **http://oeconomia.annales.umcs.pl**
Data: 18/11/2026 04:11:58

A N N A L E S
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA
VOL. XLVIII, 2 SECTIO H 2014

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Zakład Finansów Podmiotów Gospodarczych

JAKUB CZERNIAK

Czynniki determinujące szczęście w świetle indeksu lepszego życia OECD oraz indeksu dobrobytu (Legatum Prosperity Index)

Factors determining the happiness in the light of OECD Better Life Index and Legatum Prosperity Index

Słowa kluczowe: dobrobyt społeczny, poczucie szczęścia społeczeństwa, indeks lepszego życia OECD, indeks dobrobytu Legatum, społecznie wykluczeni

Keywords: welfare, happiness of the society, OECD Better Life Index, Legatum Prosperity Index, socially disadvantaged

Wstęp

Jednym z najpowszechniej stosowanych mierników mających odzwierciedlać poziom życia obywateli poszczególnych krajów jest produkt krajowy brutto w przeliczeniu na mieszkańca. Jednak dotychczasowe opisywanie jakości życia na tej podstawie okazuje się zawodne. Wynika to z dwóch przyczyn. Po pierwsze, dokładność miary, jaką stanowi produkt krajowy brutto, jest słusznie kwestionowana. Po drugie, poziom PKB *per capita* niekoniecznie musi być najważniejszą determinantą jakości życia. Możliwe, że inne czynniki, nieuwzględniane w PKB, silniej wpływają na satysfakcję z życia obywateli oraz ich poczucie szczęścia. Jeśli faktycznie by tak było, podawałoby to w wątpliwość sens opierania w tak dużej mierze polityki gospodarczej na wzroście gospodarczym. Zamiast tego bardziej zasadne byłoby kierowanie uwagi rządzących, a wraz z nią środków finansowych, na zadania takie jak np. edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo, stabilizacja rynku pracy, ochrona środowiska, budowa kapitału społecznego.

Pobrane z czasopisma Annales H - Oeconomia **http://oeconomia.annales.umcs.pl**
Data: 18/11/2026 04:11:58

Z powyższych powodów w ostatnich latach popularność zyskały mierniki dobrobytu społecznego alternatywne wobec PKB *per capita*. Wśród nich można wymienić indeks lepszego życia, opracowywany przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD Better Live Index), indeks dobrobytu, autorstwa Instytutu Legatum (Legatum Prosperity Index), indeks rozwoju społecznego, tworzony pod auspicjami ONZ (Human Development Index). Mierniki te uwzględniają więcej czynników wpływających na jakość życia niż tylko sam poziom dochodów na mieszkańca. Jednocześnie od 2012 roku w *World Happiness Report* (The Earth Institute, Columbia University) publikuje się indeks szczęścia. Zestawienie danych zawartych w dwóch pierwszych ze wspomnianych mierników obrazujących dobrobyt z poziomem szczęścia poszczególnych społeczeństw powinno pozwolić na sprawdzenie, które czynniki są najistotniejsze z punktu widzenia szczęścia obywateli.

Celem niniejszego artykułu jest więc sprawdzenie, jakie czynniki decydują o poczuciu szczęścia społeczeństw. Dlatego też zostanie zbadana siła powiązań między wybranymi determinantami dobrobytu społecznego a poziomem szczęścia w wybranych krajach. Metodą, która powinna pozwolić na realizację przyjętego celu, będą testy korelacji Pearsona. Istotność otrzymanych wartości korelacji będzie zweryfikowana na bazie rozkładu t-studenta.

1. Prezentacja wykorzystanych wskaźników oraz danych statystycznych

Jako miarę poczucia szczęścia przyjęto wyniki badań zaprezentowane w *World Happiness Report 2013*. Przeprowadzano je w latach 2010–2012, corocznie ankietując około tysiąca osób z każdego kraju. Dzięki temu wyniki są mniej podatne na czynniki działające w krótkim okresie. Badanie wykorzystywało metodologię tzw. drabiny Cantrila. Respondentów proszono o wyobrażenie sobie drabiny o dziesięciu szczeblach, przyjmując, że poziom zero to najgorszy teoretycznie możliwy wariant życia, a poziom dziesiąty – najlepszy. Zadaniem ankietowanych był wybór szczebla odpowiadającego jakości ich aktualnego życia [Helliwell, Layard, Sachs, 2013]. W związku z zastosowaniem drabiny Cantrila w niniejszym artykule za szczęście uważa się subiektywne odczucie jednostki wskazujące na niewielkie odchylenie jej obecnej sytuacji życiowej od sytuacji idealnej, najlepszej z możliwych do wyobrażenia. Dane dla wybranych krajów zawiera tabela 1, w której ujęto także rezultaty ośmiu subindeksów składających się na indeks dobrobytu Legatum. Wspomniane subindeksy to: gospodarka (15), przedsiębiorczość i możliwości (10), jakość rządzenia (16), edukacja (9), zdrowie (17), bezpieczeństwo (10), wolność osobista (4), kapitał społeczny (7) [*The Legatum Prosperity Index 2013*, s. 53 – w nawiasach podano liczbę zmiennych uwzględnianych przy wyznaczaniu każdego z subindeksów].

Pobrane z czasopisma Annales H - Oeconomia **http://oeconomia.annales.umcs.pl**
Data: 18/11/2026 04:11:58

Tabela 1. Wartość indeksu szczęścia 2013 oraz znormalizowanych subindeksów indeksu dobrobytu Legatum 2013 osiągnięte przez wybrane kraje

Kraj	Wartość indeksu szczęścia	Znormalizowane subindeksy indeksu dobrobytu Legatum 2013							
		Gospodarka	Przedsiębiorczość i możliwości	Jakość rządzenia	Edukacja	Zdrowie	Bezpieczeństwo	Wolność osobista	Kapitał społeczny
Australia	7,350	2,64	3,59	3,58	2,69	2,38	2,52	3,72	3,58
Austria	7,369	2,39	3,24	2,98	1,95	2,82	2,88	2,52	2,12
Belgia	6,967	1,97	2,64	2,69	2,03	2,75	2,42	2,60	1,24
Brazylia	6,849	1,51	1,09	–0,30	–0,03	0,51	–0,72	1,88	–0,39
Chile	6,587	1,62	1,64	1,71	0,54	0,91	1,33	1,68	–0,38
Czechy	6,290	1,15	2,27	0,97	1,66	1,86	2,19	0,50	0,30
Dania	7,693	2,04	4,02	4,01	1,93	2,49	3,22	3,42	3,79
Estonia	5,426	0,33	2,24	1,64	1,40	1,22	1,40	–0,05	0,47
Finlandia	7,389	1,77	3,96	3,68	2,46	2,47	3,42	2,79	3,23
Francja	6,764	2,05	2,76	2,36	1,91	2,82	1,83	2,31	0,41
Grecja	5,435	–0,22	1,09	0,08	1,42	2,03	0,95	–2,98	–1,73
Hiszpania	6,322	1,08	2,22	1,61	2,38	2,03	1,97	2,27	0,87
Holandia	7,512	2,16	3,65	3,52	2,21	3,06	2,50	2,96	3,54
Irlandia	7,076	1,35	3,45	3,09	2,22	2,48	3,39	3,45	2,95
Islandia	7,355	1,09	3,66	2,46	2,17	2,56	3,84	3,66	2,46
Izrael	7,301	1,66	2,13	1,56	1,64	1,59	–1,70	–1,59	1,34
Japonia	6,064	2,81	2,59	2,06	1,79	3,08	2,11	0,50	1,07
Kanada	7,477	2,89	3,27	3,57	2,63	2,72	3,22	3,92	3,51
Korea Płd.	6,267	2,27	3,03	1,17	2,38	2,10	2,47	0,08	–0,30
Luksemburg	7,054	2,58	3,80	3,67	0,89	3,82	3,10	3,45	1,41
Meksyk	7,088	1,73	0,21	–0,49	–0,16	0,81	–1,42	–0,28	–0,53
Niemcy	6,672	2,71	3,20	2,63	2,12	3,18	2,41	3,11	1,79
Norwegia	7,655	3,54	3,73	3,42	2,55	3,10	3,24	3,82	4,86
Nowa Zelandia	7,221	2,29	3,36	4,09	2,87	2,11	2,85	3,68	3,82
Polska	5,822	0,91	1,58	0,90	1,24	1,59	2,11	0,31	0,77
Portugalia	5,101	0,38	2,19	0,92	1,45	1,75	2,45	2,32	0,40
Rosja	5,464	0,90	1,18	–1,90	1,63	0,99	–1,33	–1,66	–0,14
Słowacja	5,969	0,30	1,66	0,55	1,69	1,76	1,39	–0,12	0,23
Słowenia	6,060	0,75	2,64	1,17	2,36	1,93	2,96	1,98	0,58
Stany Zjednoczone	7,082	1,97	3,47	3,48	2,53	3,75	1 ,73	2,81	2,97
Szwajcaria	7,650	3,32	3,86	4,44	1,61	3,42	2,98	2,95	3,15
Szwecja	7,480	2,80	4,22	3,75	2,13	2,59	3,51	3,69	2,97
Turcja	5,345	0,07	1,00	0,15	–0,40	0,77	–1,34	–2,60	–2,60
Węgry	4,775	–0,28	1,02	0,92	1,79	1,40	1,72	–0,01	–0,42
Wlk. Brytania	6,883	1,70	3,64	3,52	1,50	2,20	2,39	3,00	2,82
Włochy	6,021	0,83	1,64	0,62	1,38	2,05	1,28	0,83	0,83

Źródło: Legatum Institute, http://www.prosperity.com/#!/explore-data (dostęp: 6.01.2014) oraz dane otrzymane bezpośrednio z Legatum Institute (dnia 7.01.2014).

Pobrane z czasopisma Annales H - Oeconomia **http://oeconomia.annales.umcs.pl**
Data: 18/11/2026 04:11:58

Indeks lepszego życia, w odróżnieniu od indeksu dobrobytu Legatum, mierzy jakość życia na bazie zdecydowanie mniejszej liczby zmiennych. Jest ich łącznie 24, pogrupowanych w 11 wymiarów. Jeden z 11 subindeksów (satysfakcja z życia) opiera się na metodologii drabiny Cantrila, tak jak wspomniany indeks szczęścia, został więc pominięty w dalszych analizach. Wartości pozostałych 10 subindeksów dla tych samych krajów, które znalazły się w tabeli 1, przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Wartości subindeksów tworzących indeks lepszego życia OECD

Kraj	Wartości subindeksów tworzących indeks lepszego życia OECD									
	Warunki mieszkaniowe	Dochody	Rynek pracy	Przynależność do grupy	Edukacja	Czystość środowiska naturalnego	Społeczeństwo obywatelskie	Zdrowie	Bezpieczeństwo	Równowaga w relacji praca–życie osobiste
Australia	7,5	4,6	7,7	8,3	7,6	8,8	9,5	9,3	9,5	6,6
Austria	5,9	5,2	8,0	8,4	6,2	7,8	6,5	7,6	9,2	7,2
Belgia	7,1	6,1	6,7	7,6	7,4	6,9	5,9	7,8	7,4	9,1
Brazylia	3,9	0,0	4,7	6,2	1,5	6,5	4,5	4,7	2,8	7,3
Chile	3,7	0,7	4,9	3,6	4,0	2,9	4,4	5,7	6,9	5,5
Czechy	4,5	1,6	5,9	6,4	7,5	7,7	4,2	5,6	9,0	7,2
Dania	5,9	4,0	7,5	8,4	7,5	8,9	7,0	7,3	8,8	9,8
Estonia	3,9	0,6	4,1	5,2	7,6	7,7	2,5	4,3	7,2	7,4
Finlandia	6,2	3,5	6,5	7,6	9,5	8,8	6,1	7,4	9,2	7,2
Francja	6,4	5,1	6,2	8,0	5,5	7,9	4,4	7,9	8,3	8,2
Grecja	3,7	2,2	4,2	3,2	6,1	4,6	4,1	8,1	8,7	7,8
Hiszpania	6,7	3,0	4,0	8,0	4,8	6,3	5,2	8,6	8,7	9,1
Holandia	7,0	5,5	8,2	8,4	7,1	6,9	5,3	8,3	8,3	9,5
Irlandia	7,5	3,5	5,5	9,2	6,7	8,2	6,2	8,6	9,2	8,6
Islandia	6,0	3,1	7,8	10,0	7,5	9,2	5,8	8,8	9,4	6,2
Izrael	4,1	3,6	6,1	6,6	4,8	5,1	2,2	8,9	7,4	5,5
Japonia	4,6	5,6	7,0	6,8	9,0	7,1	5,2	5,0	10,0	4,1
Kanada	7,8	5,9	7,7	8,4	7,6	8,4	6,1	9,2	9,7	7,5
Korea Płd.	5,7	2,2	5,4	1,6	7,9	5,4	7,5	4,9	9,2	5,4

Pobrane z czasopisma Annales H - Oeconomia **http://oeconomia.annales.umcs.pl**
Data: 18/11/2026 04:11:58

Luksemburg	6,2	7,3	8,2	7,2	4,5	8,5	6,9	7,9	8,3	8,6
Meksyk	4,2	0,6	3,9	1,2	0,7	5,3	5,5	4,7	0,0	3,0
Niemcy	6,2	5,1	7,4	7,8	7,6	8,8	3,9	7,1	8,9	8,6
Norwegia	7,4	3,9	8,6	8,0	7,2	9,2	6,4	8,1	9,1	9,1
Nowa Zelandia	6,3	3,4	7,3	8,0	7,5	8,8	7,3	9,4	9,5	7,2
Polska	3,1	1,1	5,2	7,2	7,9	5,3	5,5	5,0	9,6	7,1
Portugalia	6,6	2,7	4,9	4,8	4,3	7,6	3,6	5,8	7,9	7,9
Rosja	5,9	1,3	5,8	5,6	6,1	4,3	2,3	0,6	7,2	8,6
Słowacja	4,0	1,3	4,0	6,4	6,4	7,9	3,8	5,1	9,0	7,8
Słowenia	5,7	2,2	6,2	7,6	7,6	7,0	6,4	6,5	8,8	7,7
Stany Zjednoczone	7,8	10,0	7,4	6,8	7,0	7,9	5,8	8,4	9,0	6,7
Szwajcaria	6,0	7,8	8,9	8,6	7,3	8,3	3,6	9,3	8,7	7,9
Szwecja	6,2	4,7	7,2	7,6	8,3	9,7	8,7	8,8	8,2	8,8
Turcja	1,3	0,7	2,3	0,0	1,5	3,1	6,2	5,0	7,8	0,0
Węgry	3,7	1,0	4,3	6,8	6,8	7,1	3,1	4,1	8,8	8,3
Wlk. Brytania	6,1	5,6	7,8	8,8	6,0	9,6	7,1	8,3	9,6	7,3
Włochy	5,2	4,8	5,6	5,2	4,8	5,9	5,2	7,9	8,4	8,2

Źródło: OECD, http://www.oecdbetterlifeindex.org/ (dostęp: 3.01.2014).

Oba przedstawione powyżej mierniki dobrobytu społecznego zbudowano z wykorzystaniem danych pochodzących zarówno z badań ankietowych, jak i z danych statystycznych mających bardziej obiektywny charakter. Szczegółowa konstrukcja mierników opisana jest w cytowanych źródłach, a w niniejszej pracy w kolejnym punkcie. Wyjaśnienia pojawią się również, o ile będzie wymagała tego interpretacja uzyskanych wyników.

2. Rezultaty

Dane statystyczne zawarte w niniejszym punkcie pozwalają sprawdzić, które z obszarów życia człowieka są najsilniej powiązane z jego poczuciem szczęścia. W tym celu policzono współczynniki korelacji Pearsona między wartością indeksu szczęścia z jednej strony a subindeksami indeksu lepszego życia OECD oraz indeksu dobrobytu Legatum z drugiej. Uzyskane rezultaty zaprezentowano w tabeli 3.

Pobrane z czasopisma Annales H - Oeconomia **http://oeconomia.annales.umcs.pl**
Data: 18/11/2026 04:11:58

Tabela 3. Wartości współczynników korelacji Pearsona między wartością indeksu szczęścia a subindeksami indeksu lepszego życia OECD i subindeksami indeksu dobrobytu Legatum

Wartość współczynnika korelacji Pearsona pomiędzy wartością indeksu szczęścia a:			
subindeksami indeksu lepszego życia OECD		subindeksami indeksu dobrobytu Legatum	
Warunki mieszkaniowe	0,58	Gospodarka	0,80
Dochody	0,55	Przedsiębiorczość i możliwości	0,70
Rynek pracy	0,74	Jakość rządzenia	0,73
Przynależność do grupy	0,54	Edukacja	0,34*
Edukacja	0,19*	Zdrowie	0,54
Czystość środowiska naturalnego	0,52	Bezpieczeństwo	0,39
Społeczeństwo obywatelskie	0,50	Wolność osobista	0,70
Zdrowie	0,68	Kapitał społeczny	0,78
Bezpieczeństwo	0,01*		
Równowaga w relacji praca–życie osobiste	0,20*		

Wszystkie współczynniki korelacji są istotne na poziomie istotności 0,01 (rozkład t-studenta), poza oznaczonymi gwiazdką (*).

Źródło: obliczenia własne.

Na podstawie danych z tabeli 3 można stwierdzić, że poszczególne determinanty dobrobytu społecznego w bardzo różnym stopniu są powiązane z poczuciem szczęścia obywateli. W przypadku indeksu dobrobytu Legatum silnie dodatnio skorelowane z odczuwanym zadowoleniem z życia są takie wymiary jak gospodarka, kapitał społeczny, jakość sprawowanych rządów, wolność osobista oraz przedsiębiorczość i możliwości. Nieznacznie niższy jest współczynnik korelacji Pearsona pomiędzy indeksem szczęścia a zdrowiem. Najmniej istotnymi zmiennymi wpływającymi na szczęście okazują się bezpieczeństwo oraz edukacja (w tym ostatnim przypadku korelacja jest nawet statystycznie nieistotna na poziomie 0,01). Również w przypadku subindeksów indeksu lepszego życia OECD za bardzo mało ważne z punktu widzenia szczęścia uznać należy bezpieczeństwo oraz edukację. Możliwym wytłumaczeniem niewielkiego znaczenia bezpieczeństwa może być dobór grupy badawczej oraz konstrukcja subindeksów. Kraje objęte analizą, poza nielicznymi wyjątkami, są bezpieczne. Stąd przy zróżnicowanym poziomie szczęścia względnie zbliżony poziom bezpieczeństwa okazuje się czynnikiem, który nie wpływa wyraźnie na odczuwane szczęście. Po drugie – bezpieczeństwo w mierniku OECD uwzględnia tylko liczbę zabójstw i rozbojów w relacji do liczby mieszkańców, a w mierniku Legatum takie zmienne jak wojny domowe, konflikty etniczne lub religijne czy wolność wyrażania opinii. W przypadku analizowanych krajów (w zdecydowanej większości należą one

Pobrane z czasopisma Annales H - Oeconomia **http://oeconomia.annales.umcs.pl**
Data: 18/11/2026 04:11:58

do OECD) zmienne te są na poziomie bardzo niskim i zbliżonym do siebie, bezpieczeństwo więc nie będzie istotnie różnicować odczuwanego szczęścia. Edukacja z kolei przekłada się być może na wyższy poziom dochodów (a przez to na szczęście), jednak sama nie jest istotna z punktu widzenia szczęścia. Nie powinno to specjalnie zaskakiwać – społeczeństwa lepiej wykształcone nie muszą być automatycznie szczęśliwsze. Oddziaływanie na szczęście może mieć charakter co najwyżej pośredni. W przypadku składowych indeksu OECD statystycznie niepowiązana ze szczęściem jest także wartość w wymiarze równowaga w relacjach praca–życie osobiste.

Subindeksami indeksu lepszego życia OECD, które zdecydowanie najsilniej oddziałują na poziom szczęścia, są rynek pracy oraz zdrowie. Zdrowie mierzone oczekiwaną długością życia oraz subiektywną oceną stanu zdrowia respondentów stanowi oczywistą zmienną w kontekście poczucia szczęścia. Wysoka korelacja wartości subindeksu rynek pracy z odczuwanym szczęściem jest szczególnie interesująca w świetle niższego wskaźnika korelacji pomiędzy dochodami i szczęściem. Interpretować to można w ten sposób, że dla szczęścia ważniejsza jest stabilność zatrudnienia, a w razie jego utraty łatwość znalezienia nowej pracy[1].

W kontekście dochodów ciekawe wydaje się sprawdzenie hipotezy, zgodnie z którą poziom dochodów silniej wpływa na poczucie szczęścia w krajach biedniejszych. W tym celu 36 analizowanych państw podzielono na dwie równe grupy – o niższym oraz wyższym poziomie dochodów netto gospodarstwa domowego (liczonych w dolarach USA przy uwzględnieniu parytetu siły nabywczej). Granicę stanowiła kwota 24 104 USD PPP. Współczynniki korelacji Pearsona pomiędzy dochodami gospodarstw domowych netto a poczuciem satysfakcji z życia (wszystkie dane z bazy OECD Better Life Index), policzone osobno dla krajów bogatszych i biedniejszych, wyniosły odpowiednio 0,22 oraz 0,17. Oznacza to, wbrew oczekiwaniom, że powiązanie dochodów z satysfakcją z życia jest nieznacznie silniejsze w krajach bogatszych, choć oba współczynniki korelacji kształtują się na niskim, statystycznie nieistotnym poziomie. Wyniki takie należy przyjąć z ostrożnością, gdyż w analizowanej grupie nie ma krajów bardzo biednych, w których faktycznie istotną determinantą satysfakcji z życia mógłby być poziom dochodów. Możliwe, że w krajach relatywnie zamożnych w większym stopniu o szczęściu decydują czynniki inne niż dochodowe, może nawet pozaekonomiczne.

Zakończenie

Na podstawie przeprowadzonych analiz statystycznych można stwierdzić, że czynnikami, które w najmniejszym stopniu wiążą się z poczuciem szczęścia, są bezpieczeństwo oraz edukacja. Potwierdzają to zgodnie wyniki badań prowadzonych

[1] Subindeks rynek pracy składa się z czterech indeksów szczegółowych: stopa zatrudnienia, stopa bezrobocia długoterminowego, dochody osobiste, bezpieczeństwo zatrudnienia.

Pobrane z czasopisma Annales H - Oeconomia **http://oeconomia.annales.umcs.pl**
Data: 18/11/2026 04:11:58

na bazie danych indeksu lepszego życia OECD oraz indeksu dobrobytu Legatum. Z kolei najważniejszymi determinantami szczęścia wydają się rynek pracy i zdrowie (dane OECD) oraz gospodarka, kapitał społeczny i jakość rządzenia (dane Legatum). Poziom dochodów, wbrew przypuszczeniom, nie wpływa silniej na poczucie szczęścia w krajach relatywnie biedniejszych.

Bibliografia

1. Helliwell J., Layard R., Sachs J. (red.), *World Happiness Report 2013*, Sustainable Development Solutions Network, New York 2013.
2. Legatum Institute, http://www.prosperity.com/#!/explore-data.
3. *OECD Better Life Index*, http://www.oecdbetterlifeindex.org/.
4. *The Legatum Prosperity Index 2013*, Legatum Institute, London, October 2013.

Factors determining the happiness in the light of OECD Better Life Index and Legatum Prosperity Index

The scope of this article is to examine connections between different determinants of welfare and happiness. It can be concluded that the factors which are least associated with happiness are safety and education. This is confirmed by the results of research conducted using data from OECD Better Life Index and Legatum Prosperity Index. The most important determinants of happiness tend to be labor market and health (according to OECD data) and economy, social capital and governance (Legatum data). The level of income, contrary to assumptions, does not affect happiness stronger in the relatively poorer countries than it does in wealthier countries.